

Verborgen schatten komen aan het licht!

Conservering van de wandtapijten uit het Paviljoen Welgelegen in Haarlem
ontworpen door Chris de Moor

In het begin van het jaar 2005 hebben wij als ICAT een verzoek gekregen van het Provinciehuis Noord-Holland om replica's te maken van zes wandtapijten die zich in het Paviljoen Welgelegen in Haarlem bevinden.

De reden van het verzoek was een ernstige verbleking van de kleuren in de tapijten. Grote hoeveelheden direct daglicht, hebben er gedurende zeventig jaar voor gezorgd dat de voorstellingen in de tapijten niet meer herkenbaar waren.



Het directe zonlicht op de wandtapijten.

De serie bestaat uit zes tapijten, ontworpen door Chris de Moor en vervaardigd in het weefatelier Laman Trip-Nolen te Den Haag in de jaren dertig van de vorige eeuw. Het materiaal waarvan de tapijten gemaakt zijn bestaat uit katoenen kettingdraden met wollen en zijden inslagdraden, en ze zijn geweven met 4 kettingdraden op 1 cm. De voorstellingen in de tapijten stellen verschillende gebieden uit de Provincie Noord-Holland voor. Er zijn ook veel stadswapens van de gemeenten uit de Provincie, in de tapijten afgebeeld.



Een onlangs gerestaureerd tapijt, met een afbeelding van het Goois Natuurreservaat.

Het eerste tapijt uit deze serie dat ICAT heeft gerestaureerd, beeldt het Goois Natuurreservaat uit. Dit reservaat wordt gevormd door ongeveer veertig natuurterreinen in de buitengebieden van de zes Gooise gemeenten: Bussum, Blaricum, Hilversum, Huizen, Laren en Naarden.

De stadswapens van die gemeenten ziet u ook in de rand van het tapijt.

Rechtsboven in de rand ziet u het wapen van de gemeente Blaricum.

Rechtsmidden van Hilversum, rechtsonder van Laren, linksonder van Huizen, links in het midden van Bussum en linksboven van Naarden.

In de voorstelling van het tapijt ziet u dat het stadswapen van de gemeente Naarden groot herhaald is.

Na het verzoek van het Provinciehuis om replica's te maken van de zes wandtapijten, hebben wij de serie geïnspecteerd en vervolgens het advies uitgebracht om de wandtapijten om te keren in plaats van replica's te maken.

Aangezien de wandtapijten vanaf hun vervaardiging niet meer gereinigd en erg stoffig waren, wilden wij de serie vóór deze ingrijpende behandeling eerst reinigen.

Dit in de hoop dat een acceptabel beeld van de voorstellingen in de tapijten tevoorschijn zou komen.

Na het reinigen waren de tapijten schoon, maar helaas was er geen verbetering zichtbaar in de kleuren aan de voorkant: de tapijten waren zodanig verkleurd dat de kleuren en de voorstellingen niet meer herkenbaar waren dit in tegenstelling tot de kleuren aan de achterkant van de tapijten die mooi en volledig intact gebleven waren.

Het feit dat de kleuren aan de achterkant mooi en volledig intact gebleven waren, vormde één van de argumenten voor ons advies.

Voor ons advies om de wandtapijten om te keren hadden wij vier argumenten.

- 1) Het behoud van de originele serie;
- 2) De intact gebleven kleuren aan de achterkant;
- 3) De sterke conditie van de tapijten;
- 4) Het losse weefsel van de tapijten.

- Het eerste argument was het behoud van de originele serie wandtapijten.
(Met het omkeren van de wandtapijten keren de oorspronkelijke kleuren terug, maar wel met de voorstelling in spiegelbeeld).



Links ziet u het tapijt vóór de restauratie en rechts na de restauratie in spiegelbeeld.

- Het tweede argument was het feit dat de kleuren aan de achterkant van de tapijten nog steeds mooi en volledig intact waren gebleven.



- Het derde argument voor ons advies was de sterke en goede conditie van de ketting- en inslagdraden.



- Het vierde argument tenslotte was dat de tapijten los geweven waren en de inslagdraden niet hard op elkaar waren aangeslagen.



Na het fotograferen van de wandtapijten in hun oorspronkelijke staat en het uitzoeken van de juiste kleuren wol werden de tapijten met behulp van klittenband op de bok oftewel het weefgetouw gespannen met de originele achterkant naar boven.

De aan- en afhechtingen zijn vanuit de originele achterkant van het tapijt losgemaakt en de uiteinden van de inslagdraden één op één naar de voorkant geplaatst.

Daarna zijn alle verbindingen tussen twee verschillende kleuren, die niet vlak waren, van één kant losgemaakt en werd het losgemaakte deel opnieuw, maar dit keer vlak, verbonden.



Wij hebben zoveel mogelijk gebruik gemaakt van het eigen materiaal van de tapijten, en dankzij de sterke inslagdraden van de tapijten konden deze in de meeste gevallen opnieuw gebruikt worden voor het weven.

De inslagdraden werden losgemaakt en daarna samengebonden oftewel getwijnd met één of meer nieuwe wollen draden.

Door een extra wollen draad toe te voegen wordt het verlies van de kleur in de originele inslagdraad gecompenseerd.

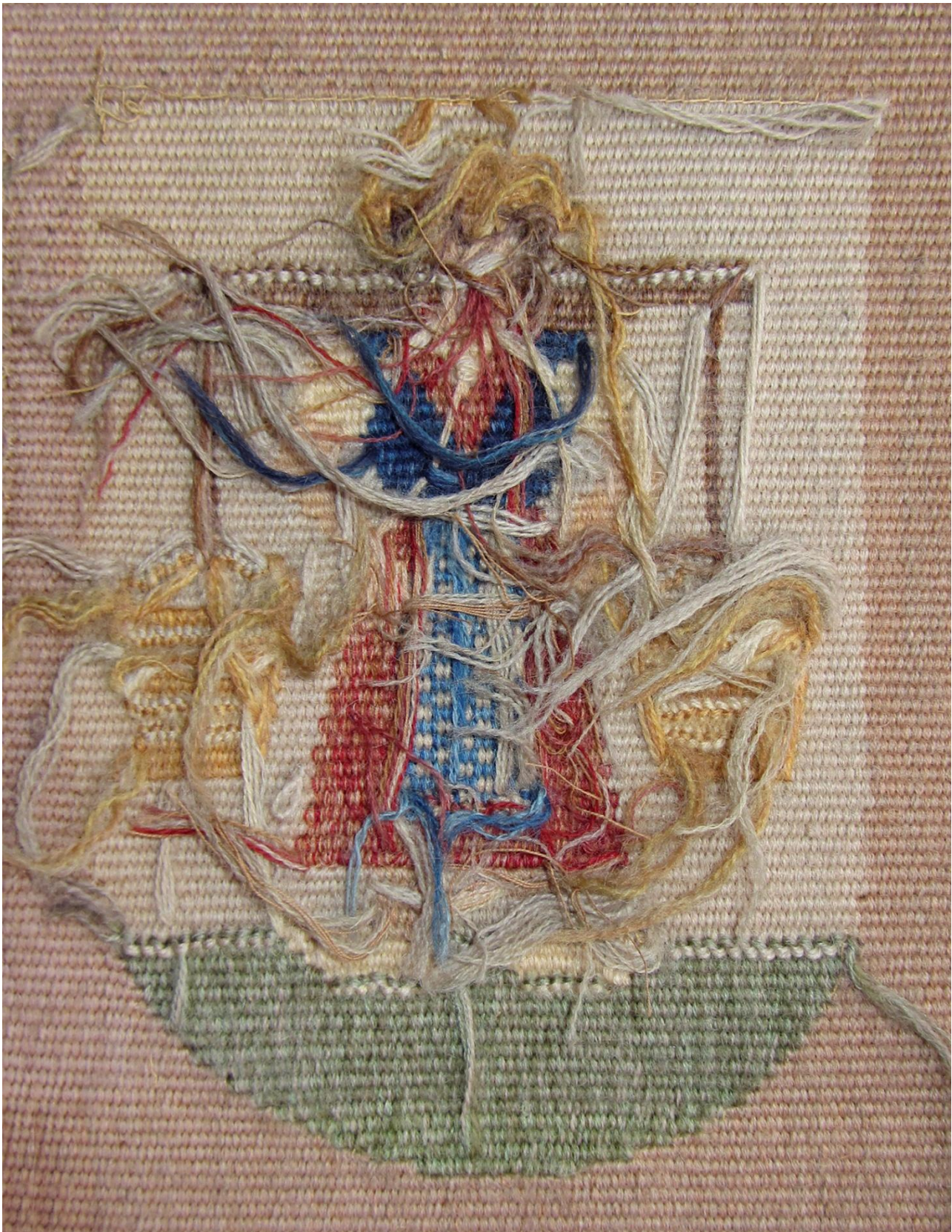
Het restauratieproces van elk tapijt nam één jaar in beslag en elk tapijt werd na de restauratie opnieuw gereinigd en gevoerd.



Om het behandelingsproces duidelijker te laten zien, heb ik als voorbeeld het volgende onderdeel van het tapijt uitgekozen.

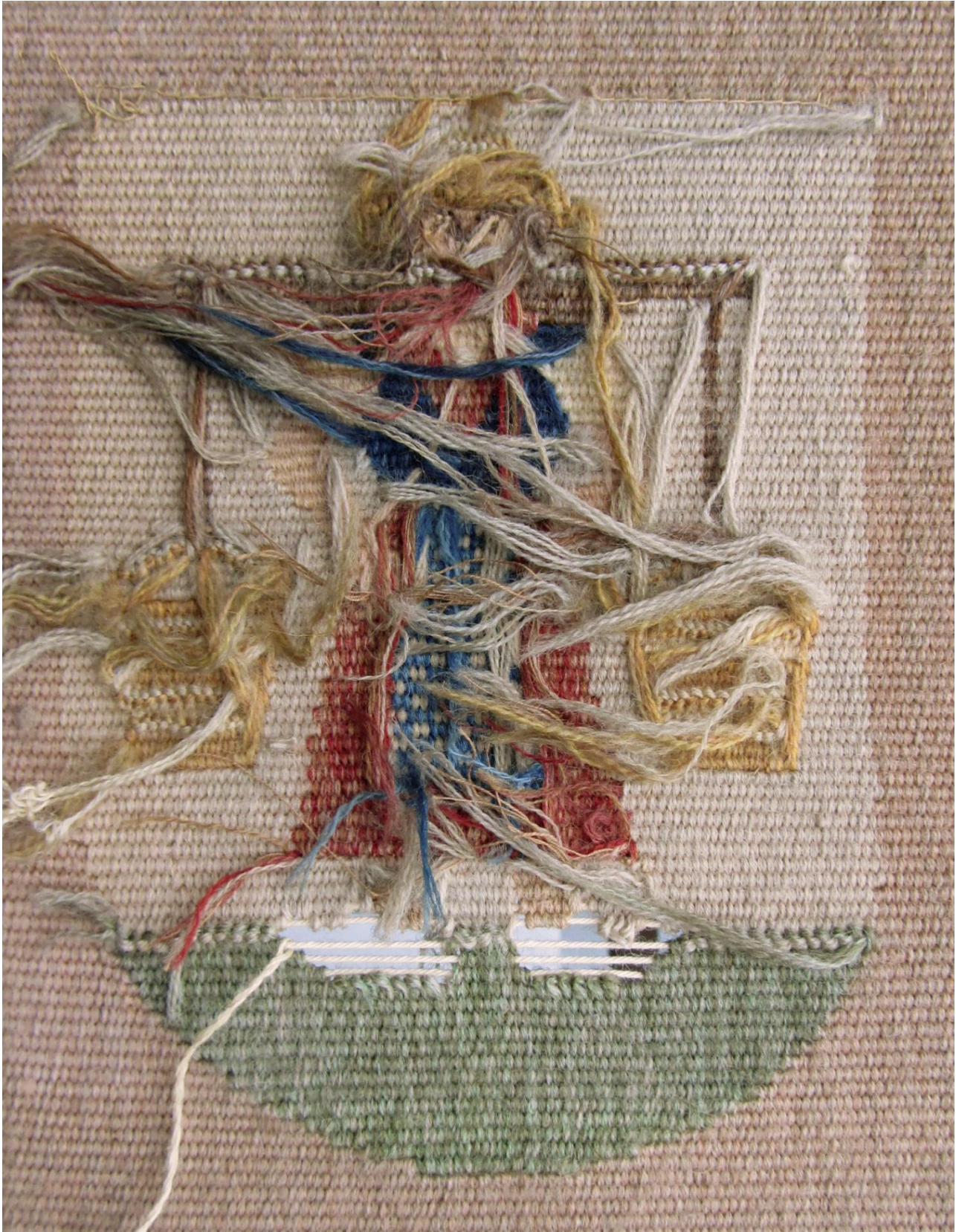


Op deze foto ziet u de oorspronkelijke voorkant van het wapen van de gemeente Huizen.



De kleuren zijn heel erg verschoten ten opzichte van de kleuren aan de achterkant. Aan de achterkant van het wapen zijn veel aan- en afhechtingen van de inslagdraden te zien.

Eerst zijn alle aan- en afhechtingen losgemaakt en vervolgens zijn de uiteinden van de inslagdraden naar de oorspronkelijke voorkant van het wapen geplaatst. Hoewel dit veel tijd kostte, bestond het meeste werk uit het losmaken en het opnieuw weven van de verbindingen tussen twee verschillende kleuren die niet vlak waren verbonden



Om deze verbindingen vlak te krijgen, heb ik één kant van de verbinding losgemaakt en het losgemaakte deel opnieuw geweven, en vlak verbonden.



De inslagdraden van het wapen zijn steeds in gedeeltes uitgehaald en het uitgehaalde deel meteen opnieuw ingeweven om een eventuele wijziging in de originele vorm van het wapen te voorkomen.



Op bovenstaande foto ziet u het eindresultaat van het omkeren van het wapen.



Het wapen van Huizen vóór- en na de restauratie.

Op dit moment zijn twee tapijten op deze manier behandeld en beide hangen weer op hun plek in het Provinciehuis.



De restauratie van het tweede tapijt is in maart 2014 afgerond en de behandeling van het derde tapijt is nu in afwachting van maatregelen die momenteel getroffen worden om de lichtschade aan de tapijten tot het minimum te beperken. Het Provinciehuis treft deze maatregelen in samenwerking met deskundigen op het gebied van kunstbehoud.

Voor het behoud van de wandtapijten is het noodzakelijk om de lichtomstandigheden in de ruimte aan te pakken.

Ik hoop dat wij, met de juiste maatregelen voor het behoud van deze mooie serie, dit keer voor een hele lange tijd, en zeker langer dan de komende zeventig jaar, van de wandtapijten kunnen blijven genieten.

Tot slot een paar foto's van details, vóór- en na de restauratie.











Textielrestauratie B.V.

Independent **C**onservering **A**telier **T**extiel
conservering en reinigen van textiel sinds 1940

www.icattextielrestauratie.nl

. . . .